

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN !

A Győri Ítéltábla dr. Fazekas Tamás ügyvéd által képviselt **felperesnek** az OIT Jogi és Képviselési Főosztály (ügyintéző: Galántai Jolán) által képviselt **alperes** ellen bírósági jogkörben okozott kár megtérítése iránti perében a Győr-Moson-Sopron Megyei Bíróság 2007. október 2. napján meghozott P.21.128/2006/16. számú ítélete ellen a felperes részéről 18. és 22. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

Az ítéltábla a megyei bíróság ítéletét helybenhagyja.

A feljegyzett fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s:

A felperes módosított keresetében annak megállapítását kérte, hogy a Ptk.76.és 84. §. (1) bekezdés a./ pontja, valamint a 339. és 349.§-a alapján a 2002. június 28-ai vádemelés után 2003. július 1-jéig a régi Be.96. és 99.§-ába, illetve ezt követően az új Be.136.§. (1) bekezdése, illetve 130.§. (2) bekezdésébe ütközően nem törekedett arra az alperes, hogy a felperes előzetes letartóztatása a lehető legrövidebb ideig tartson, illetve ahelyett lakhelyelhagyási tilalmat, vagy házi őrizetet rendeljen el, megsértette a felperes személyiségi jogait, különösképp a személyes szabadsághoz való jogát.

A jogsértés megállapításán túl kérte kötelezni az alperest 1.500.000,- Ft nem vagyoni kár és 1.440.000,- Ft vagyoni kár, mindösszesen 2.940.000,- Ft és járulékai megfizetésére.

Előadta, az alperes nem törekedett arra, hogy az előzetes letartóztatás a lehető legrövidebb ideig tartson és helyette más, a személyi szabadságot korlátozó intézkedést rendeljenek el. Álláspontja szerint a bíróságok

jogellenesen nem mérlegelték az előzetes letartóztatás fenntartásának általános és vele kapcsolatos egyéni körülményeit.

Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte, arra hivatkozással, hogy a jogellenesség az alperes részéről nem állapítható meg. Az eljáró bíróságok minden esetben a büntető eljárási szabályok betartásával, indokolt végzéssel határoztak az előzetes letartóztatás elrendeléséről, illetve meghosszabbításáról. Az elsőfokú bíróság végzését a másodfokú bíróság felülvizsgálta, s azokat helybenhagyta.

Hangsúlyozta, hogy a felperes több esetben kizárás iránt indítványokat jelentett be, illetve polgári peres eljárásokat kezdeményezett, így önmaga is közrehatott abban, hogy az eljárás hosszú ideig volt folyamatban, ezzel összefüggésben hosszú ideig tartott a kényszerintézkedés időtartama.

A megyei bíróság fellebbezéssel támadott ítéletében a felperes módosított keresetét elutasította, egyben kötelezte a felperest, 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 20.000,- Ft perköltséget. Megállapította, hogy a le nem rótt kereseti illetéket az állam viseli.

Álláspontja szerint a Ptk.349.§. (1) bekezdése értelmében a közigazgatási jogkörben okozott kárért okozott felelősséget csak akkor lehet megállapítani, ha a kár rendes jogorvoslattal nem volt elhárítható, illetőleg a károsult a kár elhárítására alkalmas rendes jogorvoslati lehetőségeket igénybe vette.

A beszerzett büntető eljárás anyaga alapján vizsgálta - figyelemmel a felperes hivatkozására - hogy az előzetes letartóztatása, illetve a későbbiekben a lakhelyelhagyási tilalom kérdéskörében a bíróság mikor, milyen módon foglalt állást, ezek az állásfoglalások megfelelnek-e a büntető eljárás feltételrendszerének.

A tényállásban részletezett határozatok vizsgálata alapján megállapította, hogy a felperessel szemben büntető eljárást kezdeményeztek és ezen büntető eljárás során a bíróság minden esetben vizsgálta a Be.92.§. (1) bekezdésében (új Be.29.§. (1) bek.) írt feltételeket, az általános és a különös feltételeknek, illetve azok fennálltának minden esetben indokát adta, kitérve a személyes körülményekre is. Ezen határozatokat a másodfokú bíróság minden esetben helybenhagyta.

Az előzetes letartóztatás elrendeléséről a bíróság szabályos és kézbesített határozatot hozott, mely megfelelt a Be. 93 - 95.§-ának (új Be.130-134.§.), a határozatokat a jogszabályban meghatározott időközönként felülvizsgálta, tehát olyan jellegű jogszabálysértés, mely büntető eljárási jogszabályokba ütközik, nem állapítható meg.

A Be.96.§. (1) bekezdése (új Be.136.§. (1) bekezdése) szerint a hatóságoknak törekedni kell arra, hogy az előzetes letartóztatás a legrövidebb ideig tartson. Ez a bíróság álláspontja szerint nem jelenti azt, hogy a törvényes feltételek fennállása esetén kizárólag erre az indokra hivatkozással a bíróság megszüntesse az előzetes tartóztatást, mivel ez ellentétes lehet a büntető eljárás céljával, fennállhat a reális veszélye annak, hogy a büntető eljárás megghiúsul.

A felperessel szemben alkalmazott kényszerintézkedés időtartalma hosszú volt, azonban ez összefüggésben áll a bűncselekmény tárgyi súlyával, a rendbeliségek, halmazatok és bűncselekmények magas számával. Az ügy jellege hosszadalmas bizonyítási eljárást igényelt, ideértve a nyomozati, illetve a bírói szakot is.

A megyei bíróság e körben nem értékelte a felperes hátrányára azt, hogy több esetben kizárási kérelmet jelentett be, illetve polgári peres eljárást kezdeményezett, ugyanis ezen indítványokat és igényeket a Be. illetve a Pp. rendelkezései szerint megteheti, bár kétségtelen, hogy az eljárások elhúzódásában ezen körülmények is szerepet játszottak.

A megyei bíróság megítélése szerint az alperes vonatkozásában jogellenes magatartás nem állapítható meg, a felperes keresete jogalap nélküli, ezért azt elutasította. Ezen okra figyelemmel a további bizonyítást mint szükségtelent, mellőzte.

Az ítélet ellen a felperes fellebbezést nyújtott be, melyben kérte annak megváltoztatását és a módosított keresetének történő teljes helyt adást, az alperes kötelezését a felmerült perköltség megfizetésére.

Fellebbezésének indokolásául előadta, hogy a büntető eljárás során nem vizsgáltak megfelelően olyan objektív körülményeket, melyek az adott előzetes letartóztatás elrendeléséhez és fenntartásához szükséges különös okok megléte ellen objektíve értékelendők. Az előzetes letartóztatás fenntartásáról, illetve meghosszabbításáról szóló döntések indokolásából nem tűnik ki, hogy miként lett volna módja a nyomozás lezárását követően a felperesnek a bizonyítási eljárást érdemben negatívan befolyásolni, illetve manipulálni.

Álláspontja szerint nem, vagy nem megfelelően került értékelésre a szökés, elrejtőzés veszélye körében azon körülmény sem, hogy a felperes gyermekei Mátészalkán élnek és útlevelét az eljárásban korábban bevonták.

Önmagában a büntető eljárás tárgyává tett cselekmények tárgyi súlya soha nem elegendő a legsúlyosabb kényszerintézkedéshez, az arra való mechanikus hivatkozás elégtelen.

A bíróság a kényszerintézkedések felülvizsgálatakor érdemben nem foglalhat állást a bűnösség tekintetében, de a határozatok indokolásából egyértelműen ki kell annak tűnnie, hogy a rendelkezésre álló, ügyészi indítványt megalapozó bizonyítékok vizsgálatát a szükséges körben mindvégig elvégezte. Ez a mérlegelés a határozatokból nem követhető végig nyomon.

Az előzetes letartóztatásról szóló döntések indokolásaiból nem tűnik ki megfelelően, hogy pontosan mely konkrét tényekre, adatokra hivatkozva volt megállapítható az eljárás meghíúsításának, megnehezítésének veszélye, a felperes személyi körülményeit nem értékelték megfelelően, és azon indokok sem ismertek, melyek az enyhébb kényszerintézkedés vizsgálatát bizonyítanák.

Helyesen foglalt állást a megyei bíróság, amikor nem értékelte a felperes terhére az általa indított eljárásokat, mégis elmulasztotta az alperes terhére értékelni azt a tényt, hogy az előzetes letartóztatás meghosszabbításakor a büntető bíróság sem veheti figyelembe indokolásában a jogszerűen tett kizárási indítványokat és a kezdeményezett polgári eljárásokat.

A 22. sorszámú fellebbezés kiegészítésében hivatkozott arra is, hogy 2003. június 28. napjától jogellenesen tartották fogva, mivel az előzetes letartóztatásának felülvizsgálatára nem került sor.

Álláspontja szerint az új Be.2003. július 1. napján történt hatályba lépését követően 2004. június 28-ától 2005. február 15-éig szintén jogellenes volt a fogvatartása, mivel az új Be. 176.§. (2) bekezdése értelmében a nyomozás határideje 2 évig terjedhet, ezért a Fővárosi Bíróság XIII. számú Kollégiumi állásfoglalása értelmében nyomozati szakban az előzetes letartóztatás 2 éves maximális ideje nem hosszabbítható, és ugyanez a helyzet a vádemelés esetén is.

Hivatkozott az Emberi Jogok Európai Bírósága által meghozott Maglódi kontra Magyarország ítéletére is.

Az alperes fellebbezési ellenkérelmében a megyei bíróság ítéletének helybenhagyását és a felperes perköltségben való marasztalását kérte.

Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a bizonyítékok megfelelő mérlegelésével helyes tényállást állapított meg, érdemi döntése is megalapozott és a jogszabályi előírásoknak mindenben megfelel. Azt, hogy az előzetes letartóztatásnak a törvény szerinti általános feltételei, illetőleg a

különös okok valamelyike fennáll-e, a hatóság a rendelkezésre álló tények, bizonyítékok mérlegelésével dönti el. A következetes bírói gyakorlat szerint a mérlegelés csak akkor jogszabálysértő, ha az kirívóan okszerűtlen, vagy megalapozatlan. Ez pedig a felperes ellen folytatott büntető eljárásban nem állapítható meg.

A felperes fellebbezésében a vele szemben folytatott volt büntető eljárás ténymegállapításait vitatja. A kialakult gyakorlat szerint a kártérítési per nem a Ptk. 349.§-ának hatálya alá tartozó hatóság (bíróság) eljárásának az általános törvényességi felügyeletére szolgál. A kártérítési perben utóbb eljáró bíróság a mérlegelés megalapozottságát vizsgálhatja.

A Ptk. 349.§. (1) és (3) bekezdésére, valamint a 339.§. (1) bekezdésére alapított kártérítési követelések elbírálására kialakult ítélkezési gyakorlat szerint csak a tények kirívóan, okszerűtlen értékelése, lényeges anyagi és eljárásjogi szabálysértés értékelhető a kártérítési felelősséget megalapozó magatartásként (EBH.2002/250). Az tény, hogy a felperessel szemben alkalmazott kényszerintézkedés időtartama hosszú volt, azonban ez összefüggésben állt a bűncselekmény tárgyi súlyával, a bűncselekmények magas számával, az ügy jellege hosszadalmas bizonyítási eljárást igényelt.

A felperes fellebbezése az alábbiak szerint nem alapos.

A megyei bíróság a kereset elbírálása szempontjából releváns tényállást helyesen állapította meg, az irányadó jogszabályokat helyesen értelmezte és alkalmazta, jogi következtetései is megalapozottak. Az ítélőtábla a felperes fellebbezésének indokait nem találta alkalmasnak arra, hogy a fellebbezési kérelem teljesíthető legyen.

A felperes a jelen perben azt a kárigényét érvényesítette bírósági jogkörben okozott kárként, amelyet arra alapított, hogy a büntető ügyében eljáró alperesi bíróság az előzetes letartóztatását indokolatlanul hosszú ideig tartotta fenn, így sérült személyiségi joga, különösen a személyes szabadsághoz való joga.

Az 1997.évi LXVI. törvény (Be.) 7.§-a szerint a bíróságnak az ügy érdemében hozott határozata minden más szervre, így a bíróságokra is kötelező.

Ugyanakkor a Pp. 4.§-a értelmében a kártérítési per bírósága önállóan vizsgálhatja azt, hogy valamely büntető bírósági tevékenységhez kapcsolódik-e kártérítési felelősség.

A Legfelsőbb Bíróság számos eseti döntésében elvi éllel fejtette ki, hogy az eljáró bírósággal szemben indított kártérítési per nem jelenthet új jogorvoslati fórumot a fél számára a kedvezőtlen döntést tartalmazó jogerős határozat

felülvizsgálatára. Kártérítés alapjául nem szolgálhat, ha a fél a jogerős határozatot érdemben, vagy eljárási szabálysértésre hivatkozással továbbra is vitatja. (BDT.2006.1496.)

Jelen pernek a tárgya nem a büntető eljárás törvényességének vizsgálata, hiszen azt a fentiek értelmében a bíróság nem vizsgálhatja felül.

A büntető eljárás során tett jogcselekmények, így az előzetes letartóztatás is - amennyiben törvényesek - nem alapozhatják meg a személyhez fűződő jogok sérelmét, mivel az állam működése és a társadalom védelme érdekében az irányadó jogszabályok (így a vonatkozó nemzetközi egyezmények, az Alkotmány, illetve a Ptk. is) maguk határozzák meg az emberhez fűződő jogok korlátozásának törvényes lehetőségét (BDT.2008.1776).

A megyei bíróság helyesen állapította meg, hogy a felperes keresetének a jogalapja hiányzik, mivel az alperes részéről kártérítési felelősséget megalapozó jogellenes magatartás, mulasztás nem állapítható meg.

Az államigazgatási jogkörben okozott kár megtérítésének akkor van helye, ha a kártérítés általános (Ptk.339.§. (1) bekezdése) és különös (Ptk.349.§. (1) bekezdés) feltételei fennállanak. A polgári jogi kártérítési felelősség megállapításának három konjunktív feltétele van: a jogellenes magatartás, a kár és a jogellenes magatartás valamint a kár közötti okozati összefüggés fennállása. Ha bármelyik törvényi feltétel hiányzik, úgy a kártérítés megállapítására nem kerülhet sor.

A megyei bíróság ítéletének tényállásában részletesen meghivatkozott, a felperes előzetes letartóztatásának elrendelésére, illetve meghosszabbítására vonatkozó alperesi bírósági határozatok alapján megalapozottan jutott arra az álláspontra, hogy a büntető bíróság minden esetben vizsgálta a Be.92.§. (1) bekezdésében (új Be.129.§. (1) bek.) írt feltételeket, az általános és különös feltételeknek illetve azok fennállásának minden esetben indokát adta, kitérve a személyes körülményekre és ezen határozatokat a másodfokú bíróság minden esetben helybenhagyta.

Olyan kirívóan okszerűtlen mérlegelést ami kártérítési felelősséget alapozna meg, a peradatok nem támasztottak alá.

Az előzetes letartóztatás elrendeléséről a bíróság szabályos és kézbesített határozatot hozott, mely megfelelt a Be.93-95.§-ában (új Be.130-134.§-ában) foglaltaknak.

Az ítélet tábla az elsőfokú eljárás adatainak felülvizsgálata alapján megállapította, hogy az előzetes letartóztatás indokoltságának felülvizsgálata

körében (új Be.132.§.) egy esetben valóban előfordult késedelem az alperes részéről. Alapos az a felperesi hivatkozás, miszerint 2003. november 27. napján kelt iratban az akkor eljáró bíró a Be.132.§. (1) bekezdés b./ pontjára hivatkozással kérte az alperesi megyei bíróságot, hogy az előzetes letartóztatás indokoltságát szíveskedjen felülvizsgálni. Az is tény, hogy erre csak 2004. november 16. napján került sor az alperes megyei bíróság részéről 4.Bel.565/2004/2. sorszám alatt meghozott végzésben, amelyben a felperes tekintetében fenntartotta az előzetes letartóztatást.

A 2003. július 1.napjától hatályos Be. 132.§.(1) bekezdés b./ pontja kimondja, a vádirat benyújtása után elrendelt vagy fenntartott előzetes letartóztatás tartama az egy évet meghaladja, a másodfokú bíróság az előzetes letartóztatás indokoltságát felülvizsgálja.

A (2) bekezdés értelmében a vádirat benyújtása után elrendelt vagy fenntartott előzetes letartóztatás indokoltságát az (1) bekezdés b./ pontjában meghatározott határidőt követően a másodfokú bíróság legalább hat havonta felülvizsgálja.

A felhívott jogszabályi rendelkezés értelmében tehát a másodfokú bíróságnak a döntését hat hónapon belül kellett volna meghoznia, ez nem vitásan késedelmet szenvedett. Ez azonban önmagában az alperes kártérítési felelősségét nem alapozza meg. Egységes a bírói gyakorlat abban, hogy egymagában az alperes késedelmes ügyintézése a kártérítésre alapot adó felróhatóság megállapítására nem alkalmas: ehhez nyilvánvaló és vétkes mulasztás szükséges, és vizsgálni kell a határidő túllépésének az okait is (BH.2002/226., 1997/225.).

Az ítéltábla szerint a felróhatóság körében az alperes eredményesen kimentette magát. Az elsőfokú eljárás adataiból megállapítható a felperes 2004. január 10.napján a ... Városi Bíróság és az alperes bírái ellen kizárás iránti kérelmet terjesztett elő. Ezt követően a felperes ismételt elfogultsági kifogást nyújtott be arra hivatkozva, hogy a bíróság és annak elnöke ellen keresettel élt és az „egész alperes ” kizárását kérte. A Fővárosi Ítéltábla a 3.Bkk.346/2004/3. sorszámú és a 3.Bkk.1054/2004. számú végzésével a felperes elfogultsági kifogásait és más bíróság kijelölésére irányuló kérelmét megtagadta.

Időközben a felperes a ... Városi Bíróság előtt P.20.674/2004. szám alatt iktatott keresetlevelében kártérítési igényt érvényesített, amelyet a megyei bíróság kijelölés végett a Fővárosi Ítéltáblára terjesztett fel. Ugyanakkor a felperes 2004. július 30. napján a ... Városi Bíróság előtt P.20.533/2004. szám alatt újabb polgári eljárást kezdeményezett 75.000.000,- Ft kártérítés

megfizetése iránt. Ezen kereseti kérelemre hivatkozva ismételt elfogultsági kifogást is előterjesztett.

A fentiek alapján az alperes nyilvánvaló és vétkes mulasztása nem állapítható meg, és a különböző elfogultsági kifogásokat, valamint a peres eljárások indítását is figyelembe véve a késedelmes elbírálás nem minősül az alperes részéről nyilvánvaló és vétkes mulasztásnak.

Ugyanakkor a másodfokú bíróság ha az előírtnál később is, de fenntartotta az előzetes letartóztatást, így a késedelem miatt személyiségi jogsértés, a felperes személyes szabadságának megsértése nem valósult meg.

A felperes hivatkozott az Emberi Jogok Európai Bírósága által a Maglódi kontra Magyarország ügyben meghozott ítéletre és erre alapozva is kérte a kereseti kérelmének történő helyt adást.

Az ítéltábla álláspontja szerint az Emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában 1950.november 4. napján kelt és az 1993.évi XXXI. törvénnyel kihirdetett Egyezmény 5. cikkének 3. bekezdése jelen eljárásban nem alkalmazható, mivel a kereseti kérelem szempontjából anyagi jogi értelemben vett önálló jogalapot nem teremt. Ezekből a jogszabályhelyekből csak az következik, hogy a felperes az 5.cikkben megfogalmazott alapjogának megsértése esetén a hazai bíróság előtt kereshet a 13.cikk szerint jogorvoslatot, mégpedig a 41.cikk értelmében a hazai jog, jelen esetben a Ptk.349.§-ának alkalmazása mellett.

Az ítéltábla nem osztotta a felperes személyes beadványában szereplő azon fellebbezési érvelését sem, hogy előzetes letartóztatásának a fenntartása azért is jogellenes, mivel a 2003. július 1. napján hatályba lépett 1998. évi XIX. törvény értelmében a nyomozati szakban az előzetes letartóztatás két éves maximális határideje nem hosszabbítható és ugyanez a helyzet a vádemelés esetén is.

A 2003. július 1. napjától hatályos Be.III.Cím alatt szabályozza a nyomozás lefolytatását és a nyomozás határidejét. A 176. §. (2) bekezdése kimondja, egy éven túl a Legfőbb Ügyész jogosult a nyomozás határidejének meghosszabbítására. Ha a nyomozás meghatározott személy ellen folyik, a meghosszabbítás legfeljebb a gyanúsítottnak a 179.§. (1) bekezdése szerinti kihallgatásától számított 2 évig terjedhet. A felhívott jogszabályi rendelkezés kizárólag a meghatározott személy ellen folyó nyomozás határidejére vonatkozik, a bírósági szakban ez a két éves határidő nem alkalmazható. E vonatkozásban az új Be. 131.§. (4) bekezdése az irányadó, amely kimondja, hogy a vádirat benyújtása után az elsőfokú bíróság által elrendelt vagy

fenntartott előzetes letartóztatás az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatának kihirdetéséig, az elsőfokú bíróság által az ügydöntő határozat kihirdetése után elrendelt vagy fenntartott, illetőleg a másodfokú bíróság által elrendelt előzetes letartóztatás az eljárás jogerős befejezéséig, de legfeljebb a nem jogerős ítélettel kiszabott szabadságvesztés tartamáig tart. Az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatának hatályon kívül helyezése, és az elsőfokú bíróság új eljárása utasítása esetén a másodfokú bíróság által elrendelt vagy fenntartott előzetes letartóztatás az elsőfokú bíróságnak a megismételt eljárás során hozott határozatáig tart.

A Be.132.§. (3) bekezdése értelmében ha az előzetes tartóztatás tartama a három évet eléri, az előzetes letartóztatás megszűnik, kivéve az ügydöntő határozat kihirdetése után elrendelt vagy fenntartott előzetes letartóztatás esetét, továbbá, ha az ügyben hatályon kívül helyezés folytán megismételt eljárás van folyamatban.

A fentiek alapján az ítélőtábla álláspontja szerint felperes vonatkozásában a Be.132.§. (3) bekezdése szerinti három éves előzetes letartóztatási időtartam az irányadó.

Ezért az alperes nem sértett jogszabályt, amikor három év letelte után szüntette csak meg a felperes előzetes letartóztatását.

Mindezen indokok alapján az ítélőtábla a megyei bíróság ítéletét a Pp.253.§. (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

Az alperesnek a másodfokú eljárásban költsége nem merült fel, ezért e tárgyban az ítélőtábla nem rendelkezett.

A felmerült fellebbezési eljárási illetéket a Pp.78.§. (1) bekezdése és a 6/1986. (VI.26.) IM. számú rendelet 13.§. (1) bekezdése és 14.§-a értelmében az állam viseli.

Győr, 2008. évi október hó 16. napján

Dr. Ábrahám Éva sk.
a tanács elnöke

Dr. Vass Mária sk.
előadó bíró

Dr. Lezsák József sk.
bíró